

MÁSZ-NAK Gyepgazdálkodási Munkacsoport véleménye, javaslatai

I. Horizontális Gyep Tematikus Előírás csoport

1. Alap vállalások

1. táblázathoz:

Tápanyag-utánpótlás korlátozása / kijuttatható anyagok korlátozása: A hígtrágya is tápanyag, ami a 4. pontban már tiltott, ezért felesleges itt is kiemelni.

Tápanyag-utánpótlás korlátozása / kijuttatható anyagok korlátozása: Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.

Javaslat: Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok elhullajtott ürülékével, illetve kizárólag az adott gazdaság területéről származó takarmánnyal etetett állatállománytól származó szer- és szennyező anyag mentes, érett szervestrágyával és karámfölddel történhet.

Indoklás: A csak kaszált területeken a gyepek degradációja (természetvédelmi szempontból is!) figyelhető meg a N2000 szerves trágyázásra vonatkozó előírásainak bevezetése óta. A Gyepgazdálkodási Munkacsoport 2022-es cönológiai felmérései ezt bizonyították is, nemcsak a kaszálókon, a legelőkön is. Nemzetgazdasági szempontból kívánatos a növénytermesztés és az állattenyésztés helyes aránya. A növénytermesztők kialakult gyakorlatába, és nem illeszkedik sok helyen a szerves trágya használata. A csak, vagy javarészt gyepterületekkel rendelkező gazdaságok tevékenysége emiatt korlátokba ütközik, mivel nincs elegendő külső igény a trágyájukra, a saját (gyep) területére pedig nem helyezheti ki!

A gyepeken a szervestrágyát nem lehet bedolgozni a talajba, ezért nagy tápanyag veszteség és csekély hasznosulás jellemzi. Termésmennyiséget növelő hatása kicsi és lassú. Emiatt a gyepgazdálkodásban nem trágyaként, hanem talajjavító (vízgazdálkodást és szerkezetet javító) anyagként kell tekinteni az érett szervestrágyákra, mint értékes szervesanyagokra.

Hasznosítási kötelezettség: A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.

Kérjük, hogy ne legyen élesen elválasztva a gyepek legeltetési használata a kaszálástól! Emiatt az „*illetve*” helyett az „*és/vagy*” szavakat kérjük használni a szövegben: **A gyepterületeket legeltetéssel, és/vagy kaszálással kell hasznosítani.**

Indoklás: A gyepek növényzetének kifejezetten jól tesz, ha a kétféle hasznosítás váltakozik ugyanazon a területen. Szakaszos (rotációs) legeltetési mód esetén szakmailag elképzelhetetlen és helytelen, ha a legelő egyes részein az első fűnövedéket nem kaszálják le. A nyári időszakban szükség van gyomszabályozó kaszálásokra is, az idény végén pedig szükséges lehet a tisztító kaszálás. A klímaváltozás miatt nagyon különböző évjáratok vannak, szárazságban előfordul, hogy a kicsi termésmennyiség miatt a kaszálón nem érdemes kaszálni, de legeltetni igen.

3. Szabadon választható vállalások

2. táblázathoz:

Kaszálási korlátozás / kaszálás módja: A vágásszélesség korlátozását nem tartjuk indokoltnak, sokkal inkább a munkagépek haladási sebességének korlátozását! Megfelelő a max. 8 km/h sebességkorlátozás. A vágásszélesség korlátozását kifejezetten csak a dobkasza használata esetén tartjuk indokoltnak.

Javaslat: Az alkalmazott vágásszélesség (méter) és sebesség (km/h) szorzata nem lehet több, mint 35!

Indoklás: A háború miatt bekövetkezett üzemanyag árrobbanás, és időnkénti hiány, valamint a mezőgazdaságban tapasztalható munkaerőhiány indokolja, hogy minél kevesebb gépüzemóra ráfordítással takarítsuk be egy adott terület szálás takarmány termését. Környezetvédelmi vonatkozás: egy gép kevesebb üzemanyagot fogyaszt, és így kevesebb káros anyagot bocsájt ki egy kaszakombinációval, mint kettő vagy több gép ugyanakkora munkaszélesség mellett.

Kaszálási korlátozás / területi korlátozás: Kisebb táblák esetén a 6 m és a min 10 % nem mindig tud teljesülni egyszerre! Pl: 50x200 m-es terület (10000 m²), a 6 m-rel a kaszátlan sáv 1200 m², ami 12 %. Szabálytalan alakú tábláknál nehézkes a százalék kiszámítása.

Javaslat: Évente változó helyen kaszátlan sávot kell hagyni, melynek minimális szélessége 6 m.

Indoklás: A gyomosodás, a fás szárú vegetáció megjelenésének elkerülése miatt szükséges évente változtatni a kaszátlan sáv helyét a táblán belül. A százalék megadása kisebb és/vagy szabálytalan alakú táblák esetén betarthatatlan, illetve nehézkes, ezért elhagyását javasoljuk. A sáv szélesség meghatározása szükséges, a 6 métert megfelelőnek tartjuk.

Legeltetési korlátozás / legeltetési sűrűség: A túl- és alullegetetés tilalma alapelőírás legyen, ahogyan az volt a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat, ill. a Kölcsönös Megfeleltetés szabályai között. Ez nem lehet szabadon választható! Fura helyzetet teremtené, ha azoknak megengedett lenne, akik nem választják ezt a 13-as pontot. **Kérjük törölni ezt a szövegrészt!** Az eredeti szöveg helyes: *Legeltetési sűrűség min. 0,2 ÁE/ha, max. 1,5 ÁE/ha a gyepek túllegeltetési tilalmának figyelembe vételével.* Ha lenne országos gyeptaszter, akkor meghatározhatnánk, hogy gyeptípusonként, annak termőképessége alapján minimum és maximum mekkora lehet a legelő terhelése, mert a parcellanyilvántartó rendszerben meg lenne jelölve, milyen típusba sorolt gyeppel van a gazdálkodó adott területén. Taszter hiányában ezt nem tudjuk megtenni. Így csak ennél a túl-ig megfogalmazásnál maradhatunk (0,2-1,5 ÁE/ha). Ez viszont ellenőrizhető, a túl- és alullegetetés nem.

A fogalmak magyarázatánál javasolt borítatlan talajfelszín és gyomborítottság -mint az alul- és túllegeltetés mutatói- sok más tényezőtől is függenek, nemcsak a túl- vagy alullegetéstől, továbbá nem az adott gazdálkodási évben alakulnak ki, hanem több éven át tartó hibák következtében, ezért az adott évi gazdálkodás ezekkel a mutatókkal nem jellemezhető, nem szankcionálható szakmai szempontból. **Ezek alapján nem javasoljuk az alul- és túllegeltetés szabadon választható előírás-kénti bevezetését.**

Javasolunk egy másik *Legeltetési korlátozás / legeltetés módja előírást (akár a 13. helyett): Kizárólag szabad (pásztoroló) és/vagy szakaszos (szakaszváltó, rotációs) legeltetési mód alkalmazása. A legelőkertes legeltetési mód használata tiltott.*

Indoklás: a legelőkertekben zajló legeltetés a pásztorhiány következményeként alakult ki az utóbbi időben. A gyepek nagyon gyors leromlásához, elgyomosodásához vezet, radikálisan átalakítja a környezetet. Ez nem lehet érdeke a gyepgazdáknak sem.

Legeltetési korlátozás / legeltetés módja: A Munkacsoport által javasolt szöveg az alábbi: Pásztoroló legeltetés alkalmazása az állatlétszámhoz igazodó emberi erőforrás igénybevételével, **vagyis egy gulyához/egy nyájhoz legalább egy pásztor. Előírás, hogy a pásztor a legeltetés során acatoljon.**

II. Vízvédelmi Tematikus Előírás csoport

A gyepterületeken a vizek visszatartását elősegítené – külön TECS alkalmazása nélkül – az is, ha *általános szabályként kerülne megfogalmazásra, hogy a belvízzel érintett területeket úgy tekintjük, hogy **azokon megvalósul a hasznosítás és a vállalt előírások teljesülnek.***

Véleményünk szerint ez nagyon fontos, előremutató javaslat, hiszen a vízzel borított gyepek vízállás teljes ideje alatt és még a felszáradás idején sem hasznosítható, hiszen tilos a gyepfelszín károsítása. Ugyanakkor a hosszabb ideig vízzel borított belvizes gyepek növényzete át fog alakulni (**megnő a sás, gyékény, nád borítása**). **Kérdés, hogy a jövőben ezeket nem támogatható területnek nyilvánítják e? Továbbá, a jövőben az ilyen vízállásos és átalakult gyepek kiesnek a legeltethető területből, a kaszált széna minősége gyenge lesz, ennek hátrányát az állattartó felé nagyobb támogatási (kompenzációs) összeggel kellene elismerni.**

III. MTÉT Gyep Tematikus Előírás csoportok

A korábbi 3 MTÉT TECS összevonását helyesnek tartjuk, támogatjuk. A bevezetésre javasolt új MTÉT Gyep TECS elnevezése (Gyeprezervátum TECS) riasztó, jobb lenne Gyepmegőrzési program TECS-nek hívni.

2. MTÉT gyep zonális alap vállalások

5. táblázathoz:

A vágásszélességgel és kaszási sebességgel kapcsolatban a 2. táblázat, Horizontális gyep TECS szabadon választható vállalások pontban leírtakat javasoljuk itt is figyelembe venni.

A 10 cm-es tarlómagasság előírását támogatjuk.

*A kaszálás és legeltetés megkezdésének bejelentési kötelezettségével kapcsolatban: A kaszálás **vagy legeltetés** megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban vagy elektronikus úton (ügyfélkapu, e-mail) be kell jelenteni a működése szerint érintett nemzeti park igazgatóságának a kaszálás **vagy legeltetés** pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.*

Javaslat: A kaszálás megkezdése előtt legalább 3 munkanappal írásban vagy elektronikus úton (ügyfélkapu, e-mail) be kell jelenteni a működése szerint érintett nemzeti park igazgatóságának a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját. A legeltetési idény

megkezdését legalább 3 munkanappal a kihajtás előtt írásban vagy elektronikus úton (ügyfélkapu, e-mail) be kell jelenteni a működése szerint érintett nemzeti park igazgatóságoknak.

Indoklás: A legeltetési idény megkezdésének (a kihajtás tervezett időpontjának) bejelentési kötelezettségével egyetértünk. Az idényen belüli szakasz/területváltások 5 munkanappal korábban való bejelentési kötelezettsége kivitelezhetetlen adminisztratív teher, elhagyását javasoljuk. Védett terület esetében a legeltetési-kaszálási engedélyt meg kell kérni, ahol ezt a hatóság előírhatja. Nem védett terület esetében igen kicsi az esélye annak, hogy a rendkívül leterhelt természetvédelmi őr érdemben tud foglalkozni a bejelentéssel. Így csak egy újabb, felesleges adminisztratív teher keletkezik. Pásztoroló legeltetés esetén akár naponta is alkalmazkodik a pásztor a természeti körülményekhez. Jó időben az állástól távolabbi legelőket használja. Viharos időben az állás közelében marad, főleg, ha van fedett szárnyék, ahová behúzódhat a jószág. Kerüli a mély fekvésű, felázott gyepeket, azok felvágásának tilalma miatt. Egyre jobbák a meteorológiai előre jelzések, de 5 munkanappal előre azért még nem megy! Szakaszváltó legeltetési mód esetén (főleg a nyári időszakban) 2-3 naponkénti áthajtás is szükséges lehet, így irreleváns az 5 nappal korábbi bejelentés. A gyepezési terv szerinti gazdálkodás feloldaná ezeket a problémákat, helyben lehetne dönteni.

A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.

Egyetértünk azzal, hogy a fogasolás/gyepszellőztetés engedélyhez kötése kikerül az előírások közül. Elegendő tiltani a gyepfelszín maradandó károsítását.

Javaslat: A gyepboronálást (nem a szántóművelésnél használt fogással végezve, hanem kifejezetten gyepboronával) és a gyepszellőztető késes hengerrel végzett gyepszellőztetést ne tekintsék a felszín maradandó károsításának.

Indoklás: A gyepboronák fogainak rövidsége és az állandó gyepek talajának tömörödöttsége miatt ezek az eszközök nagyon sekélyen járnak, a fű sarjadása előtti boronálás nem károsítja a bokrosodási csomót. A gazdának nem érdekük, hogy maradandóan károsítsák a gyepfelszín, sőt abban érdekeltek, hogy ne károsítsák, ezért érdemes megbízni abban, hogy csak olyan időszakban boronálnak, amikor az nem káros a gyepfelszínre. Ugyanilyen okból a gyepszellőztető hengerrel (vegetációs időn kívüli munka) sem végeznek maradandó felszínkárosítást.

Villanypásztor, kerítés, karám csak a működése szerint érintett nemzeti park igazgatóság előzetes írásos nyilatkozata alapján létesíthető, illetve alkalmazható.

Javasoljuk az előírás elhagyását.

Indoklás: Felesleges adminisztratív korlátozás, melynek a betartását a mai gazdasági- és munkaerőhelyzet gyakran ellehetetleníti.

3. MTÉT gyep zonális területspecifikus vállalások

6.táblázathoz:

*Alföldi madárvédelmi területeken a támogatásba vont alföldi madárvédelmi területi lehatárolással érintett teljes terület **legfeljebb 50%-án** a működése szerint érintett nemzeti park*

igazgatóság eseti írásos nyilatkozata alapján kíméleti területet jelölhet ki, ahol csak június 15. után folytatható legeltetés.

Javasoljuk egységesen 30%-ra csökkenteni a kíméleti területeket. Az ilyen előírások rendkívül megnehezítik a szakszerű gyepterület kezelést, sok hasznos biomassa kárba vész és még a gyepterület növényzetére nézve is káros (a magasra növő fajok térnyerését segíti elő, átalakítva ezzel a gyepterületet). Ezen kívül ütközik az alullegetetés tilalmával is. Ellehetetleníti a legeltetés szervezését, hiszen a jószágnak június 15. előtt is szüksége van zöld fűre.

Javasoljuk, hogy ne általánosságban tiltsák a legeltetést egy bizonyos időpontig, hanem a legeltetésnek a legelőkertes módszerét tiltsák, mert az káros a növényekre és a fű közötti állatvilágra. A többi legeltetési mód (pásztoroló-, szakaszváltó legeltetés) szakszerű kivitelezése **a túllegetetés tilalmának kötelezővé tétele mellett** szükségtelenné teszi a legeltetési időszak korlátozását.

Javasoljuk, a szöveg módosítását a következő szövegrész beszúrásával: ...érintett nemzeti park igazgatóság által kezdeményezett eseti írásos nyilatkozat alapján...

Indoklás: Az előző AKG hasonló témában kiadott előírása értelmezési problémákat vetett fel. Az volt a tapasztalat, hogy nem is mindig válaszolt a NPI az ilyen irányú megkeresésekre, a rengeteg ügyirat miatt. Mindkét fél számára felesleges bürokratikus teher az előírás. A jelen vállalás előírása már korrektebb, azonban a felesleges adminisztráció elkerülése miatt javasoljuk kezdeményező félként egyértelműen megjelölni a NPI-t!

Fenti javaslataink vonatkoznak a **Hegy- és dombvidéki madárvédelmi területekre is!**

MTÉT gyeprezervátum program TECS

7. táblázathoz:

A gyepterület kezelési terv bevezetését támogatjuk, de javasoljuk, hogy kidolgozásánál a gazdálkodó szaktanácsadó segítségét vehesse igénybe. Az egyeztetésen a szaktanácsadó is részt vehessen.